

81 İl için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi

Ülker Şener & Hülya Demirdirek

TEPAV, 2014

Neden bu çalışmaya ihtiyaç duyduk?

- Kadınların durumunu il düzeyinde ortaya koyacak cinsiyete duyarlı verinin eksik olması

Neden bu çalışmaya ihtiyaç duyduk?

- Kamunun hem merkez hem de yerel düzeyde oluşturduğu politikaların toplumsal cinsiyete duyarlılığını ölçen, değerlendiren ve izleyen herhangi bir mekanizmanın bulunmaması

Neden bu çalışmaya ihtiyaç duyduk?

- Ulusal düzeyde başka ülkelerle karşılaştırmaya olanak tanıyan kimi göstergeler kullanılsa da, illeri-kentleri birbirleriyle karşılaştıracak herhangi bir gösterge setinin olmaması

Neden bu çalışmaya ihtiyaç duyduk?

- Kadınların durumunu il düzeyinde ortaya koyacak cinsiyete duyarlı verinin eksik olması,
- Kamunun hem merkez hem de yerel düzeyde oluşturduğu politikaların toplumsal cinsiyete duyarlılığını ölçen, değerlendiren ve izleyen herhangi bir mekanizmanın bulunmaması,
- Ulusal düzeyde başka ülkelerle karşılaştırmaya olanak tanıyan kimi göstergeler kullanılsa da, illeri/kentleri birbirleriyle karşılaştıracak herhangi bir gösterge setinin olmaması.

Neden toplumsal cinsiyete duyarlı veriye ihtiyaç duyuyoruz?

1. Cinsiyet körü yaklaşımlar: Kadın ve erkek **deneyimi**, kadınlar ve erkekler aynı şeyleri yaşarlar.
2. Cinsiyet körü yaklaşımlar: Kadın ve erkek **ifadesi**, kadınlar ve erkekler aynı biçimde ifade ederler.
3. Hanenin içinde eritme, kadınları aile içinde kaybetme anlayışı.
4. Kamu politikalarının kadın ve erkeği eşit bir biçimde etkilediği algısı.
5. Hizmetlerden kadın ve erkeğin eşit yararlandığı yanılması.

Cinsiyet körü yaklaşımlara örnek: Kalkınma Bakanlığı'nın illeri sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından değerlendirme kriterleri...

1. Demografi: **Yaşa özel doğurganlık oranı**
2. Eğitim: **Okur yazar kadın oranı**
3. Sağlık
4. İstihdam: **Kadınların ortalama günlük kazançları**
5. Rekabetçilik ve Yenilikçi kapasite
6. Mali kapasite
7. Erişebilirlik
8. Yaşam kalitesi

Ne yapmak istedik?

İl düzeyinde

1. Mevcut verileri tarama ve değerlendirme
2. Karşılaştırma
3. İzleme

yapmayı sağlayacak araçlar geliştirmek: endeks, veri seti, vb.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karne Çalışması

- İki başlıktan oluşmaktadır:

Endeksler

- Cinsiyet eşitliği endeksi
- Toplumsal cinsiyet güçlenme endeksi

Hizmetlerin değerlendirilmesi

- Eğitim
- Kadınlara yönelik hizmetler
- İstihdam
- Sağlık

Türkiye'nin endekslere göre dünyadaki yeri

- Türkiye Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği (GII) endeksinde
→ 68. sırada (2012)
- Dünya Ekonomi Forumu Cinsiyet Ayrımcılığı Raporu'nda ise
→ 136 ülke içinde 120. sırada yer almaktadır (2013).

İhtiyaç Duyduğumuz Göstergeler (İdeal durum kent ve kır bağlamında)

İstihdam / Gelir

1. Kadın istihdamı oranı
2. Kadın işsizliği oranı
3. Kayıtdışı çalışma oranı
4. Ev eksenli çalışma
5. Kadın istihdamının sektörel analizi (hangi işler)
6. Yarı zamanlı çalışma
7. Günlük kazanç düzeyi
8. Kadınların yoksulluk düzeyi
9. Sosyal yardımlardan yararlanan kadın nüfus

Eğitim

1. Okur-yazarlık oranı
2. Okullaşma oranları
3. Mezuniyet oranları (ortaöğretim-üniversite)
4. Yaşam boyu eğitim (mesleki eğitim)
5. Mesleki eğitimin niteliği

Gösterge seçimi (İdeal durum kent ve kır bağlamında)

Şiddet

1. Kadına yönelik aile içi şiddet
2. Kadın cinayetleri
3. Başlık parası
4. Çocuk anneliği
5. Danışma merkezi ve sığınma evi sayısı
6. Baro bünyesinde kadın merkezi/komisyonu var mı?

Sağlık

1. Anne ölüm oranı
2. Sağlık personeli yardımı ile yapılan doğum oranı
3. Beklenen yaşam süresi
4. Kronik hastalıklar
5. İntihar oranları

Gösterge seçimi (İdeal durum kent ve kır bağlamında)

Temsil

1. Belediye meclisinde temsil
2. Kadın muhtar oranı
3. İl milletvekilleri arasında kadın sayısı
4. STK ve sendika yönetimlerinde kadın oranı
5. Üst yönetim düzeyinde kadın oranı

Eşitlik mekanizmaları

1. Belediye bünyesinde kadın-erkek eşitlik birimi var mı?
2. Valilik bünyesinde kadın erkek eşitlik birimi var mı?
3. İl kadın koordinasyon kurulu bulunmakta mı?

Gösterge seçimi (İdeal durum kent ve kır bağlamında)

- Kentsel hizmetlerin kadınlara etkisi
 - Kamuya açık alanlarda çocuk emzirme olanakları
 - Sokak aydınlatma
 - Toplu taşımadan yararlanma düzeyi
 - Yeşil alan vb.
- Kadınlara hizmet veren kuruluşların hizmet ilkeleri ve hizmet kalitesi

Gösterge Seçimi

Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksinde Kullanılan Göstergeler	Yereller için Cinsiyet Eşitliği Endeksinde Kullanılan Göstergeler
Çocuk Anneliği	Çocuk Anneliği
Anne Ölüm Oranı	Anne Ölüm Oranı
Eğitim (orta öğretim ve yükseköğretim mezuniyet durumu)	Eğitim (orta öğretim ve yükseköğretim mezuniyet durumu)
Kadın İstihdam Oranı	Kayıtlı Kadın İstihdamı Oranı
Parlamentoda Kadın Temsil Oranı	Belediye Meclisinde Kadın Temsil Oranı

■ Erkekler için kullanılan göstergeler (Aynı)

- Belediye meclisinde erkek oranı
- Eğitim (orta öğretim ve yükseköğretim mezuniyet durumu)
- Erkek istihdam oranı (kayıtlı erkek isth.oranı)

Veri eksikliği nedeniyle kullanılamayan endeksler

■ **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gelişim Endeksi (GDI):**

- Kadınların ve erkeklerin beklenen yaşam süreleri
- Kadınlarda ve erkeklerde okuryazarlık oranı
- Kadınlarda ve erkeklerde okullaşma oranı
- Kadınların ve erkeklerin elde ettiği tahmini gelir

Veri eksikliği nedeniyle kullanılamayan endeksler

■ Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Güçlendirme Endeksi (GEM):

- Parlamentoda kadın oranı
- Üst karar ve yönetim düzeyinde kadın oranı
- Profesyonel mesleklerde ve işlerde çalışan kadın oranı
- Kadınların ve erkeklerin elde ettikleri tahmini gelir

Veri eksikliği nedeniyle kullanılamayan endeksler

■ Avrupa Birliği tarafından kurulan Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi (GEI)

- İş (istihdama katılım, ayrımcılık ve işin niteliği)
- Para (finansal kaynaklar ve ekonomik durum)
- Bilgi (eğitime katılım ve ayrımcılık, yaşam boyu öğrenme)
- Zaman (bakım hizmetleri ve sosyal aktiviteler)
- Güç (politik ve ekonomik güç)
- Sağlık (genel sağlık durumu ve hizmete erişim)

Gösterge Seçimi

Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksinde Kullanılan Göstergeler	Yereller için Cinsiyet Eşitliği Endeksinde Kullanılan Göstergeler
Çocuk Anneliği	Çocuk Anneliği
Anne Ölüm Oranı	Anne Ölüm Oranı
Eğitim (orta öğretim ve yükseköğretim mezuniyet durumu)	Eğitim (orta öğretim ve yükseköğretim mezuniyet durumu)
Kadın İstihdam Oranı	Kayıtlı Kadın İstihdamı Oranı
Parlamentoda Kadın Temsil Oranı	Belediye Meclisinde Kadın Temsil Oranı

- Kadın erkek arasındaki eşitsizliğin en az olduğu iller: İstanbul, Tunceli, Bolu, Düzce ve Eskişehir'dir.

[cinsiyeteşitliĝiendeksi.docx](#)

- Kadınların en güçlü olduğu iller: İstanbul, Tunceli, Tekirdağ, Ankara ve Eskişehir'dir.

[Toplumsal Cinsiyet Güçlenme Endeksi.docx](#)

Hizmet Alanlarının Değerlendirilmesi

Karnesonuçları.xlsx
kadin skorkart harita

Karne Sonuçları: Eğitim

Tema	Gösterge	En iyi durumdaki iller	En kötü durumdaki iller
Eğitim	Okuma yazma oranı	Niğde, Antalya, Nevşehir	Şırnak, Siirt, Muş
	Ortaöğretimde okullaşma oranı	Bilecik, Isparta, Rize	Ağrı, Muş, Bitlis
	Lise mezunu kadın oranı	Ankara, Niğde, Kırşehir	Ağrı, Şırnak, Şanlıurfa
	Üniversite mezunu kadın oranı	Ankara, İzmir, İstanbul	Şanlıurfa, Muş

Eğitim: Nesiller arası farklar

Tema	Gösterge	En iyi durumdaki iller	En kötü durumdaki iller
Eğitim	14-17 yaş arası okuma yazma bilmeyen oranı	Gümüşhane, Bolu Bartın, Artvin	Van, Şırnak, Bitlis
	50+ yaş üstü okuma yazma bilmeyen oranı	Çanakkale, Antalya, İzmir	Şırnak, Mardin, Siirt

Karne Sonuçları: Karar Mekanizmalarına Katılım

Tema	Gösterge	En iyi durumdaki iller	En kötü durumdaki iller
Karar mekanizmalarına katılım	Belediye meclisinde(merkez/büyükşehir) kadın oranı	Diyarbakır, Tunceli, Iğdır	Sakarya, Adana, Karabük
	İl genel meclisinde kadın oranı	Eskişehir, Diyarbakır	İllerin yarısından fazlasında (45 il) mecliste kadın bulunmamaktadır.
	İl milletvekilleri arasında kadın sayısı	Diyarbakır, Iğdır, Eskişehir, Mardin, Tekirdağ	43 ilin kadın milletvekili bulunmamaktadır.

Karne Sonuçları: Sağlık ve İstihdam

Tema	Gösterge	En iyi durumdaki iller	En kötü durumdaki iller
Sağlık	Çocuk anneliği	Tunceli, Trabzon, Rize	Niğde, Nevşehir, Kars
Kadın istihdamı	Kayıtlı istihdam oranı	İstanbul, Tekirdağ, Ankara	Ağrı, Şırnak, Hakkari
	Belediye çalışanları içinde kadın oranı	Mersin, Yalova, Eskişehir	Muş, Şanlıurfa, Siirt

Karne Sonuçları: Hizmet Sunumu

Tema	Gösterge	En iyi durumdaki iller	En kötü durumdaki iller
Hizmet sunumu	Kadın nüfus başına sığınmaevi sayısı	Diyarbakır, Kocaeli, İzmir	11 ilde (Adıyaman, Ardahan, Bartın, Bitlis, Isparta, Karaman, Muş, Niğde, Rize, Sinop, Şanlıurfa) sığınmaevi bulunmamaktadır.
	Kadın Danışma merkezi/Toplum merkezi /Aile danışma merkezi		7 ilde (Artvin, Bayburt, Bilecik, Gümüşhane, Kastamonu, Şanlıurfa ve Tokat'ta) ASPB tarafından açılan merkez bulunmamaktadır.
	Baroların bünyesinde Kadın merkezi/kurulu/birimi vb yapıların varlığı		15 ilde merkez yok.
	Çocuk başına kreş sayısı	Muğla, Antalya, Ankara	Ağrı, Şanlıurfa, Van

Bu süreçte ne gördük?

- Veri toplamada yaşanan sıkıntılar
 - Hem toplumsal cinsiyet eşitliğine dair
 - Hem de yerel-merkez ilişkisine
- Yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık eksikliği